

**სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის განვითარების პერსპექტივები
საქართველოს აგროსამრეწველო კომპლექსში**

გენადი ბალათურია

(საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის კვების მრეწველობის
სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი)

რეზიუმე: აღწერილია ჩვენი ქვეყნის აგრარული სექტორის არასათანადო განვითარების ძირითადი მიზეზები. ამ მიზეზებისა და არსებული რეალიების გათვალისწინებით უნდა გამოინახოს სახელმწიფოსა და ბიზნესს შორის ახალი ურთიერთობების მექანიზმი, რომლის საშუალებით შესაძლებელი გახდება დარგის აღდგენა და შემდგომი ინოვაციური განვითარება. დასაბუთებულია სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის (სკპ) მექანიზმის ამოქმედების აუცილებლობა საქართველოს აგროსამრეწველო კომპლექსში.

საკვანძო სიტყვები: აგროსამრეწველო კომპლექსი; ბიზნესი; მეცნიერება; სახელმწიფო; სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობა.

შესავალი

ყოველწლიურად ჩვენი სახელმწიფო, ისევე როგორც მთელი მსოფლიო, ცდილობს გამოინახოს გზები სასურსათო უსაფრთხოების შესაბამისი დონის უზრუნველსაყოფად და შექმნას საჭირო ბაზა შიმშილისა და სიღატაკის პრობლემის დასაძლევად.

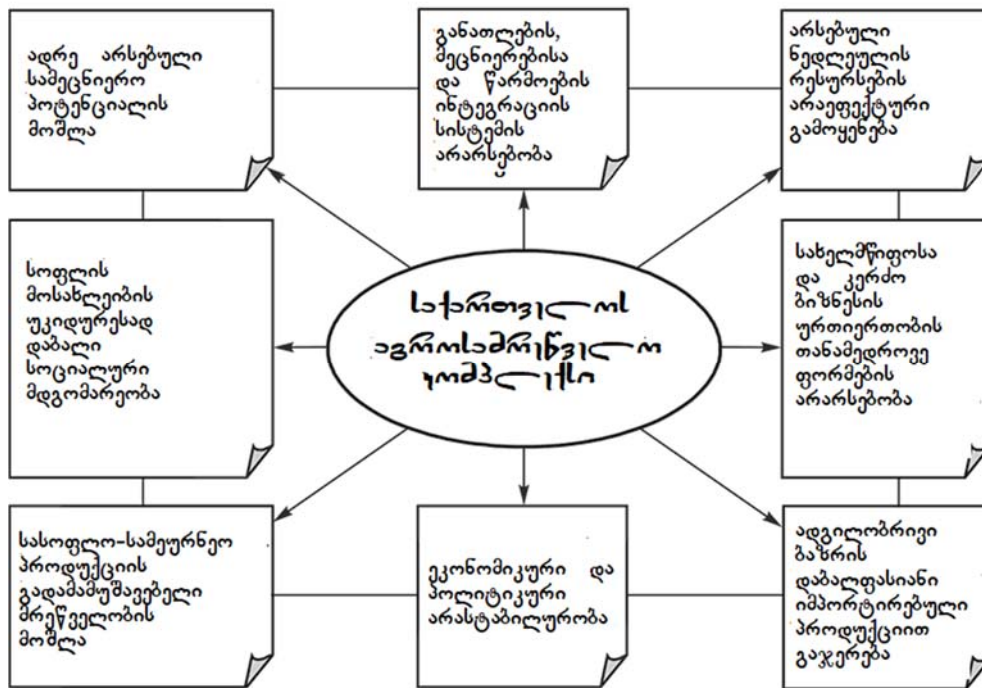
ქვეყანას სჭირდება ისეთი გადაწყვეტილებების მიღება, რომლებიც გააუმჯობესებს სიტუაციას, უწინარეს ყოვლისა, აგრარულ სფეროში. აუცილებელია ამ დარგის სრული მოდერნიზაცია, მაგრამ ფინანსური სირთულეების გამო ამ სურვილის ასრულება არარეალური ხდება.

საქართველოს აგრარული სექტორის განვითარების დიდი პოტენციალი აქვს, მაგრამ აქ დღემდე გამოუყენებელი რეზერვის მდგომარეობაში რჩება ნედლეულის მნიშვნელოვანი რესურსები არა მარტო შესაბამისი დაფინანსების უქონლობის გამო, არამედ ქვეყნის პოლიტიკურ ცხოვრებაში არსებული მუდმივი არასტაბილურობის შედეგად.

ძირითადი ნაწილი

ჩვენი ქვეყნის დამოუკიდებლობის მთელი ისტორიის მანძილზე არა ერთი გადაწყვეტილება იქნა მიღებული არსებული სიტუაციის გასაუმჯობესებლად სხვადასხვა სახელმწიფო პროგრამის რეალიზაციის გზით, მაგრამ, როგორც განვლილმა პერიოდმა აჩვენა, ყველა ეს მცდელობა არასაკმარისი აღმოჩნდა სიტუაციის გამოსასწორებლად.

ჩვენი ქვეყნის აგრარული სექტორის არასათანადო განვითარების ძირითადი მიზეზებია (ნახ. 1):

ნახ. 1. საქართველოს აგროსამრეწველო სექტორის სტრატეგიის ძირითადი მიზეზები

- ადრე არსებული სამეცნიერო პოტენციალის მოშლა;
- სოფლის მოსახლეობის უკიდურესად დაბალი სოციალური მდგომარეობა;
- აგრარულ სფეროში განათლების, მეცნიერებისა და წარმოების ინტეგრაციის თანამედროვე სისტემის არარსებობა;
- სასოფლო-სამეურნეო პროდუქციის გადამამუშავებელი მრეწველობის მოშლა;
- ადგილობრივი ბაზრის დაბალფასიანი იმპორტირებული პროდუქციით გაჯერება;
- ეკონომიკური და პოლიტიკური არასტაბილურობა; არსებული ნედლეულის რესურსების არაეფექტური გამოყენება;
- სახელმწიფოსა და კერძო ბიზნესის ურთიერთობის თანამედროვე ფორმების არარსებობა.

ყველა ეს მიზეზი ძირითად საშიშროებებსა და დამაბრკოლებელ ფაქტორებს ქმნის აგროსამრეწველო სექტორის განვითარების გზაზე.

აგრარული სექტორის კომპლექსი წარმოადგენს მონაპოვარს, რომელიც მივიღეთ საბჭოთა ეპოქისაგან, როდესაც ის წარმოადგენდა ქართული ეკონომიკის მძლავრ შემადგენელს. ჩვენი სახელმწიფოს დამოუკიდებლობის პერიოდში მისი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა ჯართის სახით იქნა გატანილი ქვეყნიდან, რამაც ამ დარგის მოშლა გამოიწვია. უხეიროდ ჩატარებულ პრივატიზაციას კი თითქმის მთლიანად შეეწირა სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტები (სოფლის მეურნეობის აკადემიის სისტემაში არსებული 14 ინსტიტუტიდან გადარჩა მხოლოდ ერთი – კვების მრეწველობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი).

დარგის აღდგენისა და შემდგომი ინოვაციური განვითარებისათვის, ჩვენი აზრით, არსებული რეალიების გათვალისწინებით უნდა გამოინახოს სახელმწიფოსა და ბიზნესს შორის ახალი ურთიერთობების მექანიზმი.

უცხოეთის ქვეყნების გამოცდილებმ აჩვენა, რომ საქართველოს ინოვაციური განვითარების რეალური გზაა სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის აპრობირებული მექანიზმის მორგება ქართულ ეკონომიკასა და მის წამყვან დარგზე – აგროსამრეწველო კომპლექსზე. ეს კი საშუალებას მოგვცემს გამოუყენებელი რეზერვები მოვახმაროთ ეკონომიკურ განვითარებას და სახელმწიფო ქონების მართვის ეფექტიანობის გაზრდას.

სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის მნიშვნელობა საქართველოსა და ზოგადად პოსტ-საბჭოთა სივრცისათვის დადასტურებული იყო ნეპ-ის (ახალი ეკონომიკური პოლიტიკის) პერიოდის ისტორიული გამოცდილებით. დასავლეთის განვითარებულ და განვითარებად ქვეყნებში ჯერ კიდევ XX საუკუნის 90-იან წლებში დაფუძნდა 2700-ზე მეტი სკპ-ის პროექტი. ძირითად საკვანძო საკითხად, ვფიქრობთ, უნდა მივიჩნიოთ საქართველოს აგროსამრეწველო კომპლექსში სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის სხვადასხვა ფორმის (სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამები, აგროტექნოპარკები, აგროჰაბი, თავისუფალი ეკონომიკური ზონები) შექმნა და დანერგვა.

სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობა წარმოადგენს სასიცოცხლოდ აუცილებელი, სტრატეგიული მნიშვნელობის მქონე სახელმწიფოს საკუთრებაში არსებული (ან შესაქმნელი) ობიექტების პრივატიზაციის ალტერნატივას. ესაა ინსტრუმენტი, რომელიც სახელმწიფო საკუთრების ასამოქმედებლად კერძო კაპიტალის მოზიდვის საშუალებას იძლევა; ამასთან, არ ხდება საკუთრების ფორმის ცვლილებები: აქტივები და მათზე კონტროლი რჩება სახელმწიფოს საკუთრებაში (პრივატიზაციის შემთხვევაში ისინი კერძო საკუთრებაში გადადის).

დღეს სკპ საინვესტიციო საქმიანობის ერთ-ერთი ყველაზე უფრო ეფექტური სახალხო მეურნეობის ფორმაა საზოგადოებრივი ცხოვრების მთელი რიგი დარგებისათვის. ამ ასპექტში სახელმწიფო გამოდის არა მარტო როგორც მრავალმხრივი რესურსის მქონე პარტნიორი, არამედ როგორც ორგანიზატორი, რეგულატორი და საინვესტიციო პროექტის შემკვეთი. კერძო კაპიტალი სკპ-ში ამადღებს ქვეყნის საინვესტიციო მიმზიდველობას, ზრდის მოსახლეობის ცხოვრების დონეს, ხელს უწყობს სოციალურ-ეკონომიკურ განვითარებას.

ბოლო ორი ათწლეულის განმავლობაში საზღვარგარეთ სკპ-ის ჩარჩოებში რეალიზებულია ათასობით წარმატებული პროექტი. სკპ-ის სფეროში ლიდერობს დიდი ბრიტანეთი, აშშ, საფრანგეთი და გერმანია. ამ ქვეყნებში პარტნიორობის ძირითადი ფორმაა საკონცესიო შეთანხმებები და ხელშეკრულებები.

სკპ-ის რეალიზაციის საერთო ნიშან-თვისებებიდან მნიშვნელოვანია ფართო და მწყობრივი ნორმატიული ბაზის შექმნა, რომელიც დაარეგულირებს სხვადასხვა სფეროში საკონტრაქტო ურთიერთობებს ცალკეული დარგების მიხედვით და საშუალებას მოგვცემს შედარებით სრულად გაითვალისწინოთ აღნიშნული სფეროების განსხვავებული ფუნქციონირების პირობები.

კვლევის აქტუალობა განისაზღვრება სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის მექანიზმის საქართველოს აგროსამრეწველო კომპლექსში დანერგვის აუცილებლობით, რაც უზრუნველყოფს სახელმწიფოსა და ბიზნესისათვის ურთიერთხელსაყრელ პირობებში სარესურსო ბაზის გაფართოებას და გამოუყენებელი რეზერვების აგროსამრეწველო კომპლექსის მდგრადი განვითარებისკენ მიმართვას. ამ ურთიერთობებში წამყვან როლს სახელმწიფო შეასრულებს.

სკპ-ის მიზანს შეიძლება წარმოადგენდეს კონკრეტული პროექტის რეალიზაცია, როცა სახელმწიფოსა და ბიზნესის ურთიერთობებისათვის მნიშვნელოვანია შემდეგი მახასიათებლები:

- პროექტის რეალიზაციისადმი სახელმწიფოს ინტერესი;
- პროექტის ხანგრძლივობა (როგორც წესი, სკპ-ის პროექტის ხანგრძლივობა შეადგენს არანაკლებ 10 წელს);
- მხარეებს შორის რისკების განაწილება.

სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობაში მონაწილეობისას ინვესტორის რისკები შეიძლება დაიყოს 3 ჯგუფად:

პოლიტიკური (რისკი, რომელიც განპირობებულია კოორდინაციის დაბალი დონით, სახელმწიფო მართვის არაეფექტურობით);

ფინანსური (ფინანსების დაუბრუნებლობის რისკი, პროექტის არასაკმარისი რენტაბელურობის გამო საკრედიტო რესურსების მაღალი ღირებულება, ადგილობრივი ხელისუფლების მიერ აღებული ვალდებულებების შეუსრულებლობის რისკი ინვესტიციების ადგილობრივი ბიუჯეტიდან კომპენსაციისას);

საკანონმდებლო, რომელიც დაკავშირებულია კანონმდებლობის ცვლილებებთან.

სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის აგროსამრეწველო კომპლექსში დანერგვისას აუცილებელია შემდეგი პირობების დაცვა:

- სკპ-ის მხარეების ურთიერთობები უნდა გაფორმდეს იურიდიულად;
- მხარეები უნდა ატარებდნენ პარტნიორულ, ანუ თანაბარუფლებიან ხასიათს;
- პარტნიორებს შორის შეთანხმებული უნდა იყოს მიზნები, რომლებიც უზრუნველყოფს თითოეული მხარის ინტერესების რეალიზაციას;
- სკპ-ის მხარეები უნდა აერთიანებდნენ მათ განკარგულებაში არსებულ რესურსებს (ფინანსურს, შრომითს, საინფორმაციოს) შეთანხმებული მიზნების მისაღწევად;
- პარტნიორობის მხარეები თანაბრად უნდა ინაწილებდნენ ხარჯებსა და რისკებს, პასუხისმგებლობას უნდა იღებდნენ მიღებულ შედეგებზე.

ასე რომ, სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის დანერგვისას პარტნიორებს შორის განსაზღვრული უნდა იყოს პასუხისმგებლობის განაწილების სპეციფიკურობა. პარტნიორობის ორივე მხარეს თავისი წვლილი შეაქვს საერთო პროექტში. როგორც საზღვარგარეთის გამოცდილება აჩვენებს, ბიზნესი უზრუნველყოფს ფინანსებს, პროფესიულ გამოცდილებას, ეფექტურ მართვას, გადაწყვეტილების მიღების მოქნილობასა და ოპერატიულობას, ნოვატორულ უნარს. ამასთან, ინერგება მუშაობის უფრო ეფექტური მეთოდები, ხდება ტექნიკისა და ტექნოლოგიების სრულყოფა, იქმნება წარმოების ორგანიზაციის ახალი ფორმები და საწარმოები.

თანამედროვე ეტაპზე მნიშვნელოვანია მდგრადი სასურსათო უზრუნველყოფის სისტემის ინოვაციური და ტექნოლოგიური სრულყოფა, რაც თვით ორგანიზაციული სისტემის ინოვაციურობის უზრუნველყოფასაც გულისხმობს, ასევე უზრუნველყოფილია ზემოქმედებების ზომებისა და ფორმების ერთობლიობა, რომელშიც პრიორიტეტულია:

- ხარისხიანი, ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქციის წარმოების სტიმულირება;
- იმ დონისძიებათა სტიმულირება, რომლებიც მიმართული იქნება სასურსათო პროდუქციის ასორტიმენტის გაფართოებაზე;
- ინოვაციური საქმიანობის მხარდაჭერა;
- მეცნიერების მიღწევათა დანერგვის ხელშეწყობა და სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებთან თანამშრომლობა;
- რეგიონის უმაღლეს სასწავლებლებთან და სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებთან თანამშრომლობა აგროსამრეწველო კომპლექსისათვის მაღალკვალიფიციური კადრების ფორმირების მიზნით.

ყოველივე ეს იმაზე მიუთითებს, რომ აგროსამრეწველო სფეროში საერთო მიზნის მისაღწევად სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობას სჭირდება მეცნიერების, განათლებისა და სახელმწიფო რესურსების ამოქმედება. მეცნიერება ახდენს ინოვაციური ტექნოლოგიების გამოკვლევას და მეცნიერულად დასაბუთებული სამოქმედო დოკუმენტის – ტექნოლოგიური რეგლამენტების შემუშავებას.

პროფესიული და სამეცნიერო კადრების მოსამზადებლად საქართველოს კანონში უმაღლესი განათლების შესახებ შეტანილია მნიშვნელოვანი პუნქტი – განათლების მე-2 და მე-

3 საფეხურები მოთხოვნილია შესრულდეს შესაბამისი პროფილის სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტებთან ერთად. კანონის ეს მოთხოვნა სუბიექტური მიზეზების გამო (საგანმანათლებლო დაწესებულებები ეწინააღმდეგება სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტების მეცნიერ მუშაკებს დაუთმონ სადექიო საათები), სამწუხაროდ, არ სრულდება, რაც ერთ-ერთი ძირითადი მიზეზია კერსდამთავრებულების ცოდნის უკიდურესად დაბალი დონისა საქართველოს აგროსამრეწველო კომპლექსის სპეციალობებში.

აგროსამრეწველო კომპლექსში ასევე პერსპექტიულია გასულ წლებში აპრობირებული სახელმწიფო-მიზნობრივი პროგრამების დანერგვის ფორმა.

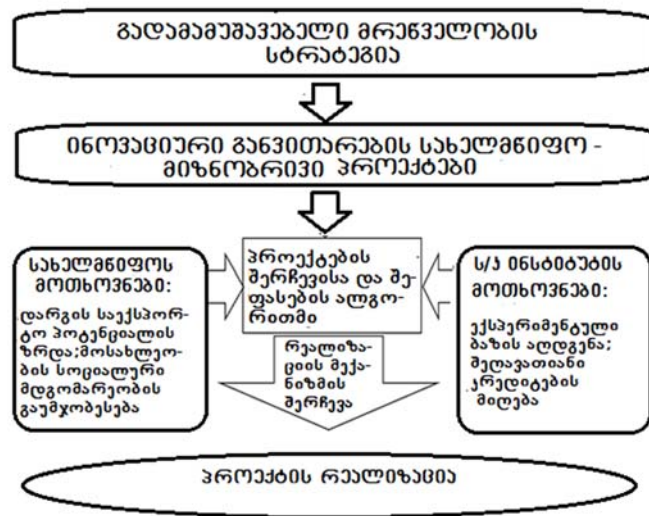
დღეისათვის საქართველოს კვების მრეწველობის სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტში მომზადებულია დარგის განვითარების მთელი რიგი პროექტები, რომლებიც ითვალისწინებს გამოყენებელი რეზერვის მდგომარეობაში მყოფი პროდუქტების (მანდარინის არასტანდარტული ნაყოფების, გარეული ხილისა და სამკურნალო ეთერზეთოვანი მცენარეების) წარმოების ნარჩენების ეფექტურ გამოყენებას კონკურენტუნარიანი პროდუქციის მისაღებად. ამ პროექტების რეალიზაციისათვის შეიძლება გამოყენებულ იქნეს სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის პროგრამის მეორე სახე – სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამები.

სახელმწიფო მიზნობრივი პროგრამის მონაწილე მხარეებია სახელმწიფო და საქართველოს კვების მრეწველობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი. სახელმწიფო მონაწილეობს ინსტიტუტის ექსპერიმენტული ბაზის ამოქმედებაში, ეხმარება ინსტიტუტს შეღავათიანი კრედიტის მიღებაში. ინსტიტუტი ხუთი წლის განმავლობაში აწარმოებს ექსპერიმენტულ პროდუქციას, პოულობს ამ პროდუქციის რეალიზაციის ბაზრებს და შემდეგ ყიდის პროექტს დაინტერესებულ პირზე.

დღეს ეს არის ჩვენი ქვეყნის ერთ-ერთი ძირითადი მიმართულება ინოვაციური ტექნოლოგიების შექმნისა და რეალიზაციის საქმეში.

პროექტის რეალიზაციის შესაძლო სქემები ძირითადად დამოკიდებულია პროექტის რენტაბელურობის დონეზე, რომელიც ახასიათებს მის კომერციულ ეფექტიანობას და, ამდენად, ინვესტორისათვის წარმოადგენს ძირითად კრიტერიუმს პარტნიორობაში მონაწილეობისას. პროექტის წარმატებულობა ასევე დამოკიდებულია საპროექტო რისკების დონეზე. პროექტის რენტაბელურობა განისაზღვრება ობიექტის ექსპლუატაციით მიღებული შემოსავლებისა და მისი შექმნისა და შენახვის ხარჯების ღირებულებების თანაფარდობით.

განზოგადებული სახით ინოვაციური პროექტების შერჩევისა და რეალიზაციის სქემა მოცემულია მე-2 ნახ-ზე.

ნახ. 2. დარგის ინოვაციური განვითარების სახელმწიფო-მიზნობრივი პროგრამის შერჩევა და შეფასება (შედგენილია ავტორის მიერ)

ყველა ქვეყნისათვის სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის ჩამოყალიბების ერთიანი სცენარი არ არსებობს არც მსოფლიოში და არც ერთსა და იმავე ქვეყნის ფარგლებში. პარტნიორობის გამოყენებული ფორმა დამოკიდებულია ამა თუ იმ ქვეყანაში არსებულ სოციალურ-ეკონომიკურ სიტუაციასა და აგროსამრეწველო კომპლექსის პრობლემებზე. საილუსტრაციოდ მოვიყვანთ ერთ კონკრეტულ შემთხვევას.

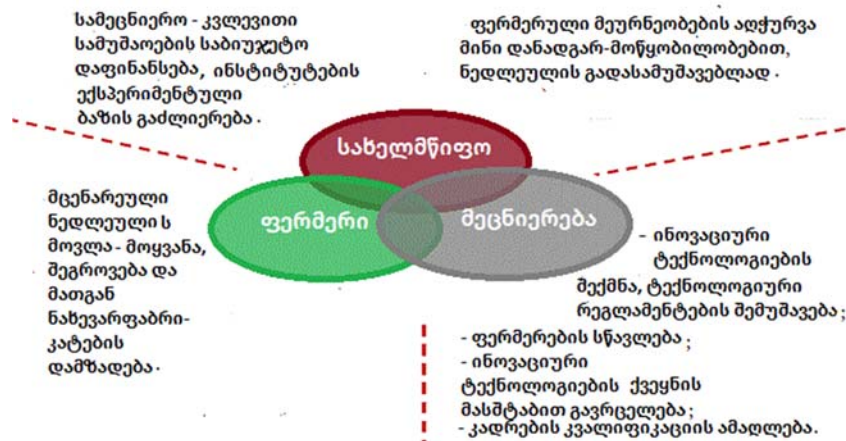
საქართველოს სოფლები იმყოფება უძძიმეს მდგომარეობაში, რის გამოც მოსახლეობა ტოვებს საკუთარ სახლ-კარს და სამუშაოდ სხვა ქვეყანაში მიდის. ასეთ პირობებში სოფლის მოსახლეობის ადგილზე დასამაგრებლად უნდა გამოიძებნოს მათი ადგილზე დასაქმების მექანიზმი. საამისოდ კი შეიძლება გადმოვიღოთ საზღვარგარეთ არსებული გამოცდილება და ვიზრუნოთ მოსახლეობის სოციალურ-ეკონომიკური მდგომარეობის გაუმჯობესებაზე. მაგალითად, ავსტრალიაში, საფრანგეთში, იტალიასა და სხვა ქვეყნებში ფერმერი (სოფლის მოსახლე) გახდა არა მარტო სასოფლო-სამეურნეო ნედლეულის მიმწოდებელი, არამედ ამ ნედლეულისაგან საქონლის მწარმოებელი სუბიექტი. კერძოდ, ავსტრალიაში ფერმერი ამზადებს ჯერ ევკალიპტის ნედლეულს და შემდეგ ამ ნედლეულისაგან ნახევარფაბრიკატის სახით აწარმოებს ნედლ ეთეროვან ზეთს, რომელსაც მისგან ყიდულობს სახელმწიფოს მიერ უფლებამოსილი იურიდიული პირი, რომელიც ამ ნახევარფაბრიკატს იყენებს საექსპორტო პროდუქციის – რექტიფიცირებული ეთეროვანი ზეთების მისაღებად. იტალიაში ფერმერი ყურძნის გადამამუშავების ნარჩენებისაგან ხდის ნედლ სპირტს, რომლისგანაც შემდგომ აწარმოებენ ყურძნის არაყს – გრაპას; საფრანგეთში ფერმერულ მეურნეობაში მოყვანილი ყურძნისაგან ღებულობენ ნედლ საკონიაკე სპირტს, რომელსაც სპეციალიზებულ ქარხანაში იყენებენ საექსპორტო პროდუქციის მისაღებად და ა.შ.

მეფის რუსეთის შემადგენლობაში ყოფნისას საქართველოში დამკვიდრებული იყო პრაქტიკა, რომლის შესაბამისად ყურძნის გადამამუშავებისას დარჩენილ ჭაჭას აგროვებდნენ და აწვდიდნენ მთის მოსახლეობას, ისინი ჭაჭისაგან ხდიდნენ არაყს და ყიდდნენ მას შემოსავლის მისაღებად. ასეთი წარმოება არ იბეგრებოდა.

დღეს სახელმწიფო ამ ურთიერთობის ჩამოსაყალიბებლად გამოყოფს სახსრებს, მაგალითად, მინი-გამოსახდელი აპარატების შესაძენად და გადასცემს ამ დანადგარებს სოფლის მოსახლეობას. შემდეგ ხდება გლეხისაგან მის მიერ მიღებული ნედლი სპირტის შესყიდვა, ანუ გლეხი სახლიდან გაუსვლელად იღებს გასამრჯელოს. ასევე შეიძლება მანდარინის არასტანდარტული ნაყოფებისაგან სხვადასხვა დანიშნულების კვების პროდუქტებისა და საკვები დანამატების მიღება, ხილ-კენკროვანთა ნედლეულის ათვისება, ათეულ ათასობით ტონა მსგავსი ნედლეულია გამოუყენებელი რეზერვის მდგომარეობაში.

აღსანიშნავია, რომ იტალიაში წარმოების ნარჩენების გააზრებული გამოყენებით იქაური ჭაჭის არაყი გახდა მსოფლიოში ცნობადი პროდუქტი, რომლისგანაც სახელმწიფო ბიუჯეტი იღებს მნიშვნელოვან შემოსავლებს. ამასთან დაკავშირებით ამ ქვეყანაში შეიქმნა გრაპას (ჭაჭის არყის) სპეციალიზებული ინსტიტუტი თავისი ხუთი ფილიალით იტალიის მსხვილ ქალაქებში.

მოცემულ კონკრეტულ შემთხვევაში სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის სუბიექტებად საქართველოს პირობებში შეიძლება გამოვიდეს საქართველოს კვების მრეწველობის სახელმწიფო სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტი და ფერმერი, ანუ სოფლის მოსახლე – გლეხი (ნახ. 3).

ნახ. 3. სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობა სახელმწიფოს, სამეცნიერო-კვლევით ინსტიტუტსა და ფერმერს შორის

დასკვნა

საქართველოში არსებობს ყველა წინაპირობა აგროსამრეწველო კომპლექსის სახელმწიფო-კერძო პარტნიორობის გზით განვითარებისათვის. ასეთი მიდგომით შეიძლება ქვეყნის მასშტაბით წარმოებაში დაინერგოს კვების მრეწველობის სამეცნიერო-კვლევითი ინსტიტუტის მიერ წლების განმავლობაში შექმნილი ინოვაციური ტექნოლოგიები, გაიზარდოს საექსპორტო პროდუქციის მოცულობა, შეიქმნას ახალი სამუშაო ადგილები, ამასთან, მოხდეს გამოუყენებელი რეზერვის მდგომარეობაში მყოფი რესურსების ათვისება, რაც მნიშვნელოვნად შეცვლის უკეთესობისაკენ ქვეყნის წამყვან დარგში დღეს არსებულ სიტუაციას.

ლიტერატურა – REFERENCES – ЛИТЕРАТУРА

1. ნ. ბაღათურია. საქართველოს კვების მრეწველობა. საექსპორტო პოტენციალი და მისი ამოქმედების ინოვაციური ტექნოლოგიები. თბ., 2018. - 140 გვ.
2. საქართველოს კანონი „საჯარო-კერძო პარტნიორობის შესახებ“. 04. 05. 2018.
3. საჯარო-კერძო პარტნიორობის სახელმძღვანელო. <https://www.adb.org › institutional-document › public-private-partnership-ka>.
4. Пугачев Н. С. Государственно-частное партнерство в инновационной сфере // Актуальные вопросы экономики и управления: материалы II междунар. науч. конф. (г. Москва, октябрь, 2013 г.). М.: Буки-Веди, 2013.
5. Дмитриев В. А. Государственно-частное партнерство: новые возможности для развития инфраструктуры в странах с переходной экономикой // Недвижимость и инвестиции. Правовое регулирование, № 4, 2008.
6. Шинкаренко П. Государственно-частное партнерство: проблемы и решения // Проблемы теории и практики управления. 2007.
7. Фирсова А. А. Механизмы инвестирования проектов государственно-частного партнерства в инновационной сфере // reftrend.ru/780826. Html.
8. A New Economy? The Changing Role of Innovation and Information Technology in Growth. Paris, OECD, 2000.

THE PROSPECTS OF PUBLIC-PRIVATE PARTNERSHIPS DEVELOPMENT IN THE AGRO-INDUSTRIAL COMPLEX OF GEORGIA

G. Bagaturia

(Scientific-Research Institute of Food Industry – Georgian Technical University)

Resume: There are all conditions for the development of public-private partnerships in the agricultural sector in Georgia. With this approach, it will be possible to introduce innovative technologies into the production developed in recent years at Scientific-Research Institute of Food Industry, which, in turn, will improve the existing situation in the country's leading industry.

Key words: Agro-industrial complex; business; public private partnership; science; state.

ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА В ГРУЗИНСКОМ АГРОПРОМЫШЛЕННОМ КОМПЛЕКСЕ

Багатурия Г. Н.

(Научно-исследовательский институт пищевой промышленности Грузинского технического университета)

Резюме. В Грузии существуют все условия для развития в аграрном секторе экономики государственно-частного партнёрства. Таким подходом можно будет внедрить в производство инновационные технологии, разработанные в последние годы в Грузинском научно-исследовательском институте пищевой промышленности, что, в свою очередь, улучшит существующую ситуацию в ведущей отрасли страны.

Ключевые слова: агропромышленный комплекс; бизнес; государство; государственно-частное партнёрство; наука.